

Foto Platform Slappe Bodem, Vincent Basler

VERBINDEN, VERSTERKEN EN ONTWIKKELEN

In oktober 2016 is het kennisprogramma Klimaat, Water en Bodemdaling (KWB) van start gegaan. Nu projecten en initiatieven rondom klimaat, water en bodemdaling een grote vlucht hebben genomen, wordt met het kennisprogramma KWB op een structurele en programmatische wijze gewerkt aan het *verbinden*, *versterken* en *ontwikkelen* van deze kennis. Het programma sluit uitstekend aan op de in de landelijke politiek uitgesproken ambitie om tot een nationaal kennisprogramma bodemdaling te komen en is een vervolg op de 31 maart ondertekende Verklaring van Madurodam. Initiatiefnemers van het kennisprogramma KWB zijn Platform Slappe Bodem, STOWA, Rijkswaterstaat en Provincie Zuid-Holland.

AANLEIDING

Nederland staat voor grote opgaven op het gebied van klimaat, (zoet) water en ruimtelijke inrichting. Overheden hebben zich gecommitteerd om Nederland in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust te hebben ingericht. De bodem en ondergrond, waarvan het gebruik intensiveert, spelen in deze opgave een betekenisvolle rol, zowel in het voorkomen als het oplossen van uitdagingen. Een aantal economisch vitale delen van Nederland hebben te maken

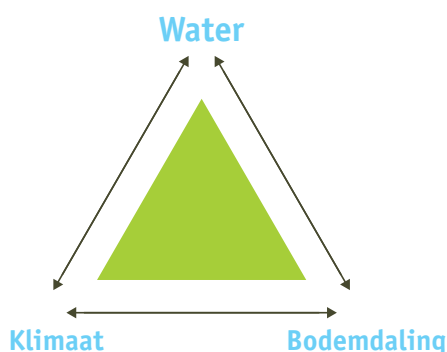
met bodemdaling en hier zijn de opgaven groter, complexer en urgenter.

Klimaat, water en bodemdaling zijn elementen die elkaar in een driehoeksrelatie beïnvloeden. Zo brengt klimaatontwikkeling intensere neerslag en langere periodes van droogte met zich mee. Gebieden met bodemdaling ervaren meer wateroverlast en meer schade aan infrastructuur, openbare ruimte en gebouwen. Een stabiele bodem en ondergrond vormen een belangrijke basis voor klimaatbestendigheid. Menselijk ingrijpen in het waterbeheer, grondwatergebruik en belasting van ondergrond versnelt bodemdaling en vergroot de uitstoot van CO₂. Onherstelbare schade aan het natuurlijk kapitaal van de bodem beperkt de mogelijkheden van landgebruik en de klimaatbestendigheid, benadeelt het economisch perspectief en beïnvloedt het waterbeheer. Dit heeft impact op gezondheid, leefbaarheid en klimaat.

VRAAGSTELLING

Het kennisprogramma KWB komt voort uit een maatschappelijke opgave zoals hiervoor beschreven. Binnen de context van een veranderend klimaat en de bijbehorende waterproblematiek zijn er in gebieden met bodemdaling grote en urgente uitdagingen op het gebied van landgebruik, economische vitaliteit, klimaatbestendigheid, landbouw en gezondheid. Vanuit die context luidt onze probleemstelling:

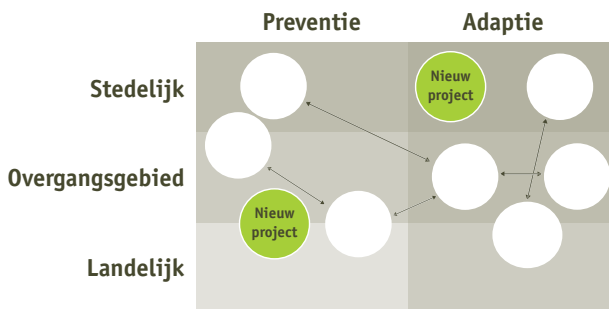
WAT IS EEN DOELMATIGE AANPAK VAN DE MAATSCHAPPELIJKE OPGAVE VAN EEN KLIMAATBESTENDIGE EN WATERROBUUSTE INRICHTING VAN LANDELIJKE EN STEDELIJKE GEBIEDEN WAAR BODEMDALING SPEELT?

DOELSTELLING

Het strategische doel van het kennisprogramma KWB is bij te dragen aan het ontwikkelen van handelingsperspectief voor overheden en stakeholders door de wisselwerking tussen klimaat, water en bodemdaling beter te begrijpen en de effecten ervan op een doelmatige wijze te verminderen, voorkomen of te benutten. Er worden vanuit het kennisprogramma twee sporen ingericht; kennisinnovatie en -ontwikkeling en kennisdoorwerking van projecten.

INHOUDELIJKE LIJNEN KENNISPROGRAMMA

Kennisinnovatie en -ontwikkeling

Kennis en ervaring worden concreet en in de praktijk vorm gegeven. Het gaat om leeromgevingen (Living Labs) waarin, door onderzoek en experiment, kennis wordt opgedaan en toegepast. Dit zal leiden tot:

- **Urgentiebesef:** inzicht en communicatie over werking van het systeem (van bodem-water-klimaat) en de fysieke effecten en maatschappelijke kosten en baten op korte en lange termijn.
- **Technieken:** het gaat bijvoorbeeld om nieuwe technieken in de woning-, weg- en waterbouw, andere vormen van landbouw en innovaties in het waterbeheer (integraal peilbeheer, grondwaterpeilbeheer e.d.).
- **Governance-arrangementen:** de ervaring en oplossingen die gevonden worden in het omgaan met de uitdagingen van governance (bijvoorbeeld participatie door bewoners en betrokkenen, samenwerking tussen overheden, bedrijfsleven en kennisinstellingen) in een multidisciplinaire omgeving, is een cruciale opbrengst die in binnen- en buitenland kan worden toegepast.

Kennisdoorwerking projecten

Het kennisprogramma neemt initiatieven en genereert producten waarmee de opgedane kennis en ervaring doorwerkt naar zowel de projecten in het programma als projecten en initiatieven buiten het programma (extern). Dit vindt plaats via:

- **Netwerken:** de belangrijkste kennisdragers zijn de mensen zelf. Er kunnen rondom thema's en thema-overstrijdende onderwerpen flexibele netwerken worden opgericht waarin de kennis tussen professionals wordt besproken en gedeeld.
- **Kennisdragers:** primair zijn de mensen de kennisdragers. Er is beperkt budgettaire ruimte voor kennisdragers zoals Deltafacts en een goede interactieve website.

Producten

Naast de netwerken zullen de volgende producten worden gegenereerd:

- **Gereedheidskist met handelingsperspectieven:** deze wordt stap voor stap gevulder en sterker. Een eerste inventarisatie/bundeling (toolkit 1.0) wordt doorontwikkeld door te delen, verbinden en makelen (toolkit 2.0) en verder.
- **Bijeenkomsten:** er vindt in 2017 een kennisfestival KWB plaats, waar opgedane kennis (toolkit 1.0) wordt gedeeld en besproken en aangevuld.

TOT SLOT

Het kennisprogramma kent een slagvaardige en flexibele organisatie bestaande uit een programmteam en een uitvoeringsteam. Het programmteam neemt de tactische beslissingen, het uitvoeringsteam draagt zorg voor de dagelijkse regie en uitvoering. U wordt van harte uitgenodigd aan te sluiten. Zowel projecten als partners zijn zeer welkom.

Uw bijdrage is vrijwillig, maar niet vrijblijvend. Wij gaan ervan uit dat u actief kennis deelt met het netwerk en hopen dat u de resultaten uit andere projecten optimaal benut voor uw eigen opgave. Heeft u interesse in deelname, wilt u projecten inbrengen of heeft u ideeën en vragen, neem dan contact met ons op via info@kennisprogrammamakwb.nl of telefonisch met Pui Mee Chan (06-46273433) of Robert van Cleef (06-43048381).

Het eerst jaar van het kennisprogramma wordt gefinancierd door:

stowa STICHTING TOEGEPAST ONDERZOEK WATERBEHEER

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Milieu

provincie HOLLAND
ZUID

PLATFORM SLAPPE BODEM
sterke samenwerking

De Big Five (Deltares, TNO, WUR, Universiteit Utrecht, TU Delft) dragen bij aan het kennisprogramma.